

بررسی مراحل ثبت اختراع در ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا

■ شیما سادات هاشمی
کارشناس ارشد حقوق مالکیت فکری
mrs_sh_hashemi@yahoo.com

پیکیده

حق اختراع یا به عبارت دیگر، حق استفاده و بهره‌برداری مخترع از حاصل فکر و ابتکار خویش یک حق مالی است؛ یعنی می‌تواند مورد داد و ستد واقع شود. اما از آنجا که این حق، یک حق غیرمادی و نامحسوس است و نمی‌توان با در دست داشتن آن ادعای مالکیت نمود، و از سوی دیگر باید تنها اولین کسی که با زحمت و تلاش به ساخت آن نائل شده را مستحق بهره‌برداری از آن دانست و مقلدان را از استفاده رایگان و بدون زحمت از حاصل تلاش مخترع منع نمود، تنها با ثبت اختراع به نام مخترع است که می‌توان اثبات کرد دارنده ورقه اختراع اولین کسی است که موفق به آن اختراع شده و مالک آن محسوب می‌شود. بنابراین ثبت اختراع و سایر اموال غیرمادی نقش مهمی در اثبات مالکیت مخترع دارد. هدف از این مقاله آشنا نمودن مخترعان از مراحل ثبت اختراع و لزوم ثبت اختراعشان برای حمایت از آنها، بررسی و مطالعه نظام‌های ثبت اختراع و مراحل ثبت اختراع در چند کشور مختلف و کشورمان، ایران است.

واژه‌های کلیدی

ثبت اختراع، نوآوری، ابتکار، کاربرد صنعتی اختراع، ورقه اختراع.

مقدمه

در حوزه تجارت و اقتصاد کنونی دیگر تنها اموال مادی و محسوس نیستند که ارزش اقتصادی دارند. امروزه دانش و فناوری شرکت‌ها و میزان دارایی‌های نامحسوس آنها از قبیل علایم تجاری، طرح‌های صنعتی ابتکاری، ورقه‌های اختراع و اسرار تجاری که از آنها در عالم حقوق با عنوان دارایی‌ها یا مالکیت‌های صنعتی یاد می‌شود، نقش مهمی در سنجش ارزش اقتصادی شرکت‌ها دارند. علاوه بر شرکت‌ها، اشخاص حقیقی نیز به تنهایی می‌توانند دست به اختراع بزنند و با به تولید رساندن آن اختراع توسط تولیدکنندگان، به کسب درآمد برای خود بپردازند. اما با توجه به غیر مادی بودن حق تولید و استفاده از یک اختراع که یک حق مالی است، انحصار حق استفاده و بهره‌برداری از این حق برای مخترع

آن یا هر کس که او صلاح بداند باید در جایی ثبت شود تا مانع استفاده غیر مجاز دیگران از آن باشد. از این جهت است که نظام‌های حقوقی کشورها برای حمایت از مخترع و به هدر رفتن تلاش‌هایی که در جهت کشف آن اختراع صورت گرفته است، پس از ثبت اختراع توسط او حق استفاده از اختراع را فقط برای مخترع مجاز می‌دانند و اگر مخترع پس از رسیدن به اختراعش آن را به ثبت نرساند و دیگران از اختراع او تقلید کنند، نظام حقوقی نمی‌تواند حمایتی از مخترع بنماید.

سابقه ثبت اختراع و حمایت از آن توسط دولت‌ها به بیش از چند صد سال می‌رسد. گفته می‌شود اولین قانون مربوط به حمایت از حق مالی اختراع یک فرد در ونیز و در سال ۱۴۷۴ میلادی به تصویب رسیده است. این قانون با تضمین حق مخترعان در مورد اختراعشان و جلوگیری از تقلید و بهره‌برداری غیرمجاز توسط دیگران از منافع مخترعان حمایت می‌کند. در سال ۱۶۲۴ میلادی قانون انحصارات در انگلیس به تصویب می‌رسد که اعطای ورقه اختراع به مخترع حقیقی را برای یک دوره محدود مقرر می‌دارد. [۱]

اولین موافقت‌نامه بین‌المللی نیز در این زمینه در سال ۱۸۸۳ میلادی با عنوان کنوانسیون پاریس برای حمایت از مالکیت‌های صنعتی به تصویب می‌رسد که نشانگر لزوم حمایت بین‌المللی از این حق مالی در بین کشورهای مختلف جهان است. در ایران نیز سابقه وضع قانون در رابطه با حمایت از اختراعات با در نظر داشتن شروع قانونگذاری در این کشور، سابقه‌ای کهن و مربوط به سال‌های ابتدایی وضع قانون است. اولین قانون

وضع شده ایران در این رابطه قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب ۱۳۱۰/۰۴/۰۱ می‌باشد. [۲] البته با توجه به عمر طولانی و عدم اصلاح و تکمیل این قانون طی این سال‌ها، بدیهی است که قانون ثبت علائم و اختراعات مادرای نواقصی باشد. تصویب طرحی در همین رابطه که چند سالی است توسط متخصصان موضوع و سپس در مجلس مورد بررسی است، می‌تواند منجر به تصویب قانونی جامع‌تر و هماهنگ‌تر با مقتضیات زمان و جامعه بین‌الملل باشد.

آنچه در این مقاله به آن می‌پردازیم بررسی مراحل ثبت اختراع در ایران، اتحادیه اروپا و آمریکا است. ادارات ثبت اختراع آمریکا، اتحادیه اروپا و همچنین ژاپن، بیشترین حجم ثبت اختراعات را در سطح جهان به خود اختصاص می‌دهند و این ادارات جهت تسریع در روند ثبت از یک سو و امکان بررسی اختراعات ثبت شده یا در حال ثبت برای محققان و مخترعان از سوی دیگر، تسهیلاتی را مانند خدمات آن‌لاین جهت ثبت و جستجو به وجود آورده‌اند که نظام ثبت اختراع را در این کشورها تبدیل به یک نظام جامع و تقریباً بدون نقص ساخته است.

آشنایی با انواع نظام‌های ثبت اختراع

آنچه پیش از ورود به بحث مراحل ثبت در هر یک از این ادارات لازم است، آن است که بدانیم اصولاً تمام نظام‌های ثبت اختراع در کشورهای مختلف از یکی از دو نظام شناخته شده نظام اولین متقاضی و نظام اولین مخترع^۱ برای ثبت اختراع پیروی می‌کنند. پذیرش هر یک از این دو نظام در ادارات ثبت تعیین کننده شخصی است که بر اساس آن نظام، مستحق دریافت گواهی ثبت اختراع^۲ می‌گردد.

تقریباً در همه ادارات ثبت به جز اداره ثبت اختراعات آمریکا نظام اولین متقاضی مورد تبعیت است. در واقع کشورهای دیگر مثل فیلیپین که از این نظام پیروی می‌کرده‌اند، به دلیل دشواری و پیچیدگی رویه‌های مربوط از آن دست کشیده‌اند. در این نظام، اولین شخصی که اظهارنامه ثبت اختراع خود را به اداره ثبت تسلیم نماید، صرفنظر از اینکه تاریخ واقعی اختراع چه زمانی باشد، مخترع تلقی شده و ورقه اختراع به او تعلق می‌گیرد. بنابراین بر اساس این نظام اصل بر آن است که اولین متقاضی مخترع واقعی می‌باشد و اثبات خلاف آن بر عهده کسی است که خلاف آن ادعا را دارد. طبق قانون ثبت علائم و اختراعات ایران نیز، همین نظام برای ثبت اختراع مورد پذیرش اداره ثبت اختراع است. بر اساس ماده ۲۹ قانون ثبت علائم و اختراعات کسی که بدو مطابق این قانون تقاضای ثبت اختراع به نام خود می‌نماید، مخترع شناخته می‌شود. مگر اینکه خلاف ادعای او در محاکم صلاحیت‌دار به ثبوت برسد.

در نظام اولین مخترع، شخصی مستحق دریافت ورقه اختراع است که آن اختراع واقعاً توسط او صورت گرفته باشد. ایالات متحده آمریکا تنها کشور قابل توجهی است که از این نظام پیروی می‌کند. جزئیات مربوط به اجرای این نظام پیچیده است، زیرا تاریخ اختراع باید اثبات شود تا بتواند موجب اعطای حق به مخترع گردد. یعنی مخترع باید به طریقی مخترع بودن خود را به اثبات برساند. از جمله ادله‌ای که در این نظام برای اثبات مخترع واقعی بودن به کار می‌رود، دفتر یادداشت مخترع^۳ است. این دفتر توسط مخترعان، دانشمندان و مهندسان برای ثبت ایده‌ها، روند شکل‌گیری یک اختراع، تجربیات

آزمایشگاهی و نتایج و مشاهدات آنها مورد استفاده قرار می‌گیرد. دفتر یادداشت مخترع یک سند حقوقی نیست، اما اگر به درستی اداره و نگهداری شود می‌تواند ارزشمند باشد و به تعیین تاریخ دقیق اختراع کمک کند. ارزش این دفتر به ویژه از آنجا ناشی می‌شود که این مدارک قبل از بروز اختلاف جمع‌آوری شده و به این دلیل احتمال اینکه با منافع شخصی و مالی که بعداً به وجود آمده آغشته باشد، بسیار کم است. [۳]

در نظام اولین مخترع، اگر در مورد یک اختراع علاوه بر تقاضای ثبتی که ابتدا صورت گرفته درخواست ثبت دیگری در مورد همان اختراع و توسط شخص دیگری صورت بگیرد، شخص اخیر می‌تواند در رویه رسیدگی به تقاضای ثبت اختراع وارد شود و اثبات کند که چه کسی واقعاً زودتر موفق به کشف آن اختراع شده است. بنابراین در این نظام، دادن اولین تقاضای ثبت به معنای مخترع واقعی شناخته شدن نمی‌باشد.

پس از آشنایی مختصر در مورد انواع نظام‌های ثبت اختراع، مطلب را با ورود به جزئیات مراحل ثبت در چند اداره ثبت نمونه (ایران، آمریکا و اتحادیه اروپا) ادامه می‌دهیم. شیوه مطالعه و مقایسه به این ترتیب است که تحت عناوین جداگانه، مراحل کلی ثبت که تقریباً در همه کشورها وجود دارد ذکر شده و در ذیل آنها ضمن توضیح چگونگی عمل در اداره ثبت کشورمان آن را با عملکرد دو اداره ثبت اختراعات آمریکا و اتحادیه اروپا مقایسه می‌کنیم.

الف. تکمیل نمودن اظهارنامه ثبت اختراع

با توجه به پیروی نظام ثبت اختراع ایران از نظام اولین متقاضی، کسی که موفق به ساخت اختراعی می‌شود، بر اساس تبصره ماده ۳۷ قانون

1. First to File and First to Invent
2. Patent

3. Inventor's Notebook

ثبت علائم و اختراعات باید پیش از افشا تقاضای ثبت آن را بنماید. به این منظور کسی که ادعای ایجاد اختراعی را دارد باید درخواست ثبت اختراع خود را طی اظهارنامه‌ای به اداره مالکیت صنعتی تقدیم نماید. پس از ملاحظه اظهارنامه اختراع به لحاظ رعایت مقررات شکلی، این اظهارنامه در دفتر مربوطه ثبت شده و جهت بررسی به کارشناس ارجاع می‌گردد. تاریخ ثبت اظهارنامه در واقع تاریخ تقدم برای ثبت کننده آن محسوب می‌شود و اصل بر آن است که مخترع اولی و حقیقی اختراع اظهار شده، همین شخص است. مگر آنکه شخص دیگری با دلایل معتبر بتواند کشف آن اختراع توسط خود را به اثبات برساند. همان طور که گفته شد، در آمریکا اظهار اولین شخص به کشف یک اختراع دلیل قطعی مخترع بودن او محسوب نمی‌شود و تا یک سال هر شخص دیگری می‌تواند با ارائه دلیل و مدرک، مخترع بودن خود را در مورد آن اختراع به اثبات برساند.

تکمیل اظهارنامه در هر یک از ادارات اروپایی ثبت اختراع نیز به اظهار کننده آن حق تقدم اعطا می‌کند. در واقع اداره اروپایی ثبت اختراع نیز از نظام اولین متقاضی پیروی می‌کند.

نکته‌ای که در مورد ادارات ثبت اختراع اروپایی باید متذکر شد، آن است که ثبت اختراع در یک اداره ثبت اختراع اتحادیه اروپا به معنی صدور ورقه اختراع معتبر در تمام کشورهای اروپایی نیست. در اظهارنامه‌ای که در ادارات اروپایی ثبت اختراع تکمیل می‌شود، اظهار کننده باید نام کشورهای اروپایی را که می‌خواهد اختراعی در آنها مورد حمایت باشد ذکر نماید. بنابراین اختراع فقط در آن دسته از کشورهای اروپایی مورد حمایت است که در اظهار نامه قید شده باشد. [۴]

ب. بررسی اختراع اظهار شده به لحاظ جدید بودن

بررسی اظهارنامه در این مرحله به منظور بررسی وجود یا عدم سابقه ثبت اختراع مورد ادعای باشد. بدیهی است در صورتی که اختراع پیش از این توسط شخص دیگری به ثبت رسیده باشد و در نتیجه اختراع اظهار شده دانشی بر دانش موجود نیفزاید، مورد حمایت نبوده و ثبت نخواهد شد. در اداره مالکیت صنعتی ایران، اظهارنامه ارائه شده به لحاظ وجود یا عدم سابقه ثبت مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت احراز عدم ثبت چنین اختراعی توسط کارشناس مراحل بعدی جهت ثبت اختراع انجام می‌گیرد. در صورت وجود سابقه ثبت در مورد آن اختراع، اظهارنامه رد می‌شود و متقاضی می‌تواند ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ رد اظهارنامه از تصمیم اداره مالکیت صنعتی به مراجع قضایی ذیصلاح در تهران شکایت کند. مسلماً در ادارات ثبت آمریکا و اروپا نیز بررسی اختراع به لحاظ جدید بودن و عدم سابقه ثبت آن صورت می‌گیرد. البته در این ادارات با توجه به وجود پایگاه‌های داده الکترونیکی که شامل تمامی اختراعات و اظهارنامه‌های ثبت شده می‌باشد، این بررسی دقیق‌تر و سریع‌تر صورت می‌پذیرد.

ج. بررسی ماهوی اختراع اظهار شده به لحاظ مفید بودن

معمولاً ادارات ثبت برای اینکه هر اختراع اظهار شده را که تنها تغییر اندکی نسبت به دانش پیشین به وجود آورده، اختراع جدید و قابل حمایت به حساب نیاورند، دو شرط دیگر را نیز برای قابلیت ثبت یک اختراع لازم می‌دانند که عبارتند از: ابتکاری بودن و مفید بودن اختراع. ابتکاری بودن به این معناست که اختراع نباید

آنچنان مسلم و بدیهی باشد که از نظر یک فرد متخصص در آن زمینه فنی، بدیهی و آشکار و رسیدن به آن قابل پیش‌بینی و آسان باشد. به بیان دیگر، اختراع باید دارای یک گام ابتکاری باشد. مفید بودن نیز بدان معناست که اختراع باید دارای کاربرد صنعتی باشد. واژه صنعت نیز یک واژه عام است و تمامی صنایع را در بر می‌گیرد. در مورد مرحله بررسی ماهوی باید گفت ثبت اختراع در ایران جنبه اعلامی دارد و نه جنبه تحقیقی. به این معنا که پس از درخواست متقاضی برای ثبت و پس از اطمینان از عدم ثبت چنین اختراعی، بررسی دیگری در مورد دو شرط دیگر یعنی مفید و ابتکاری بودن صورت نمی‌گیرد و به صرف اعلام متقاضی و عدم ثبت پیشین، آن اختراع به ثبت می‌رسد. از همین رو بر اساس ماده ۳۶ قانون ثبت علائم و اختراعات ایران، ورقه اختراع به هیچ وجه برای قابل استفاده بودن یا جدید بودن و یا حقیقی بودن اختراع سندیت ندارد. طبق این ماده حتی جدید بودن ورقه اختراع هم چندان قطعیت ندارد و امکان اثبات خلاف آن در دادگاه وجود دارد. اما کشورهایی که ادارات ثبت آنها از شیوه تحقیقی برای ثبت اختراع استفاده می‌کنند، تحقیقات و بررسی‌های گسترده‌ای را برای احراز شرایط ماهوی اختراع انجام می‌دهند و در این راه از متخصصان، آزمایشگاه‌ها، وسایل و امکانات خاصی بهره می‌برند. [۵]

بدین ترتیب در اداره اروپایی، ثبت اختراع و بررسی‌ها در دو مرحله صورت می‌گیرد. در مرحله اول در مورد جدید بودن اختراع و سابقه ثبت آن تحقیق و جستجوی انجام می‌شود و در مرحله دوم بررسی‌های ماهوی برای تشخیص مفید بودن (کاربرد صنعتی داشتن) و ابتکاری بودن (غیر

بدیهی بودن) آن صورت می‌گیرد. در روند اعطای ورقه اختراع در اداره ثبت آمریکا، تحقیق و جستجو و بررسی ماهوی در یک مرحله صورت می‌گیرد. تکمیل یک اظهارنامه اروپایی ثبت اختراع حاوی درخواست جستجو و تحقیق (مرحله اول بررسی) توسط اداره ثبت می‌باشد. اما به معنای درخواست بررسی ماهوی در مورد اختراع نیست. برای بررسی ماهوی اختراع، باید ظرف مدت شش ماه پس از آنکه گزارش مربوط به تحقیق و جستجوی اختراع منتشر شد و مشخص شد که اختراع جدید است، درخواست جداگانه‌ای ارائه شود تا پس از آن مرحله بررسی ماهوی آغاز گردد. اما تسلیم اظهارنامه ثبت اختراع به اداره ثبت آمریکا متضمن درخواست بررسی ماهوی آن نیز می‌باشد و نیازی به درخواست جداگانه در این مورد نیست. [۶]

د. انتشار اظهارنامه ثبت در روزنامه رسمی

در اداره مالکیت صنعتی ایران، چنانچه پس از احراز جدید بودن اختراع، تصمیم اداره ثبت بر حمایت از آن اختراع و اعطای ورقه اختراع به مخترع باشد، اظهارنامه ثبت اختراع در روزنامه رسمی آگهی می‌شود تا پیش از ثبت اختراع چنانچه فرد دیگری ادعای مالکیت آن را داشته باشد، نسبت به ثبت آن اعتراض نماید. در ادارات ثبت آمریکا و اروپا نیز، تقاضای ثبت اختراع باید حداقل هجده ماه از تاریخ تسلیم اظهارنامه یا تاریخ حق تقدم منتشر گردد. این انتشار می‌تواند به درخواست متقاضی ثبت قبل از انقضای این مدت نیز صورت گیرد. [۶]

ه. ثبت اختراع و اعطای ورقه اختراع

پس از انتشار اظهارنامه در روزنامه رسمی و عدم اعتراض نسبت به آن توسط دیگران، اختراع

در اداره مالکیت صنعتی به ثبت رسیده و ورقه اختراع به مخترع آن اعطا می‌گردد. در ادارات ثبت آمریکا و اروپا نیز چنانچه پس از انجام بررسی‌های مختلف تصمیم به اعطای ورقه اختراع گرفته شود، این تصمیم به متقاضی ثبت ابلاغ می‌شود و چنانچه این درخواست مورد پذیرش قرار نگیرد، تصمیم رد اظهارنامه به متقاضی ابلاغ می‌گردد. در این مرحله، متقاضی می‌تواند اصلاحاتی را در اظهارنامه خود انجام دهد و دوباره آن را برای بررسی تقدیم اداره ثبت نماید. این مرحله از بررسی اداره ثبت تا هر زمانی که متقاضی در اظهارنامه خود اصلاحاتی را انجام دهد، تکرار خواهد شد. [۶]

در ایران و در ادارات ثبت آمریکا و اروپا، پس از ثبت نیز امکان اعتراض به ثبت اختراع وجود دارد و در صورتی که این اعتراض موجه بوده و بتواند حکم دادگاه را به دست آورد، منجر به ابطال ورقه اختراع خواهد شد.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهاد

امروزه حق اختراع یکی از حقوق مالی ارزشمند شمرده می‌شود و ثبت آن، تضمین کننده منع دیگران از تقلید از آن اختراع می‌باشد. هر چه مراحل ثبت اختراع با دقت و بررسی بیشتری صورت گیرد، اعتبار ورقه اختراع اعطایی بر اساس آن بیشتر خواهد بود. مراحل ثبت اختراع به ترتیب فوق تقریباً به همین صورت در اکثر کشورها وجود دارد. البته شیوه انجام آنها با یکدیگر متفاوت است و هر نظام دارای برخی راهکارهای خاص خود می‌باشد که در صورت مفید بودن می‌تواند در ادارات ثبت کشورهای دیگر نیز مورد پیروی قرار گیرد. برخی از این راهکارها که می‌تواند برای نظام ثبت اختراع کشورمان مفید باشد در قالب

پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

اظهارنامه‌های موقت ثبت اختراع

در برخی ادارات ثبت مثل اداره ثبت اختراعات و علائم تجاری آمریکا امکان تکمیل و تسلیم این نوع اظهارنامه‌ها وجود دارد. این نوع از اظهارنامه‌های موقتی فرصتی را برای متقاضی فراهم می‌آورد که بدون صرف هزینه زیاد و پیچیدگی‌های مربوط به اظهارنامه‌های عادی ثبت اختراع، درخواست موقتی را تکمیل نموده و از این طریق برای اختراع خود یک تاریخ مقدم تحصیل نماید. در این مدت مخترع می‌تواند به ارزیابی و بازاریابی اختراع خود پرداخته و به این طریق در مورد ادامه روند ثبت اختراع خود تصمیم بگیرد تا اگر اختراع دارای ارزش زیادی برای بازار نباشد از صرف هزینه‌های مربوط به ثبت جلوگیری گردد. افشای اختراع در اظهارنامه‌های موقت باید در یک دوره محدود از طریق اظهارنامه عادی ثبت اختراع پیگیری شود. اگر در این مدت متقاضی، تقاضای ثبت اختراع به شیوه عادی را ننماید، اعتبار اظهارنامه موقت منقضی می‌گردد. [۷]

درخواست رسیدگی ویژه به اظهارنامه ثبت اختراع

طبق قانون ایالات متحده آمریکا درخواست رسیدگی ویژه یک درخواست رسمی از اداره ثبت اختراعات و علائم تجاری آمریکا است که در آن درخواست می‌شود یک اظهارنامه ثبت اختراع خارج از نوبت و پیش از سایر تقاضاها مورد بررسی و صدور ورقه اختراع قرار گیرد. اصولاً تقاضاها برای ثبت اختراع باید به ترتیب تاریخی که روی اظهارنامه است مورد بررسی قرار گیرد. اما اداره ثبت اختراع آمریکا، برخی اختراعات را شایسته بذل توجه ویژه می‌داند و در صورتی که اختراع در یکی از مقولات زیر جای داشته باشد، خارج

از نوبت به آن رسیدگی می‌گردد:

- آن دسته از اختراعاتی که اختراعات مفید تلقی می‌شوند؛ مثل اختراعاتی در زمینه مقابله با تروریسم، صرفه جویی در انرژی یا اختراعاتی برای بهبود کیفیت محیط زیست؛

- آن دسته از اختراعاتی که توجه ویژه به آنها به خاطر وضعیت خاص مخترع آن است؛ در این مورد اگر مخترعی بیش از ۶۵ سال سن داشته باشد یا در وضعیت نامناسبی به لحاظ سلامتی قرار داشته باشد، می‌تواند از این امتیاز استفاده کند؛

- آن دسته از اختراعاتی که به خاطر شرایط اقتصادی حاصل از بهره‌برداری از آن دارای شرایط خاص هستند. اگر اختراعی عملاً در معرض نقض و تجاوز باشد، یا متقاضی اختراع بتواند اثبات کند که صدور ورقه اختراع برای به تولید رساندن اختراع ضروری است، آنگاه آن تقاضا ممکن است از امتیازات رسیدگی ویژه برخوردار گردد. [۷]

استفاده از نظام الکترونیکی برای ثبت اختراعات

به عنوان مثال اداره ثبت اختراع آمریکا توانسته است با استفاده از نظام ثبت الکترونیکی در سطحی گسترده به ارائه خدمات به صورت آن‌لاین بپردازد. این امر علاوه بر تسریع امور و تسهیل دسترسی به منابع اطلاعاتی، مخترع را از انجام کارهای تکراری باز می‌دارد و از مراجعه او به اداره ثبت جهت انجام بسیاری از تشریفات اداری نیز جلوگیری می‌کند.

پیوستن به نظام‌های ثبت منطقه‌ای

امروزه برای ایجاد هماهنگی در ثبت اختراع در کشورهای همجوار منطقه سازمان‌هایی ایجاد

است و باعث می‌شود ثبت اختراعاتشان در سطح بین‌المللی عملی گردد. مخترعانی وجود دارند که به دلیل آنکه می‌خواهند اختراعاتشان در سطح گسترده‌تری مورد حمایت قرار گیرد، هزینه اقدام از طریق وکیل خارجی یا سفر به کشورهای دیگر و ثبت اختراع در آنها را متحمل می‌گردند. امکان ثبت بین‌المللی اختراع در ایران می‌تواند مشوق بسیار خوبی برای مخترعان باشد. با توجه به عضویت کشورمان در کنوانسیون پاریس، ایران به راحتی می‌تواند عضو این معاهده بین‌المللی نیز بشود. زیرا تنها شرط عضویت در آن، عضویت در کنوانسیون پاریس می‌باشد.

منابع و مآخذ

1. www.european-patent-office.org/epo/pubs/brochure/general/the first
۲. امانی، تقی؛ قوانین و مقررات حقوق مالکیت فکری، انتشارات بهنامی، چاپ اول، ۱۳۸۳.
3. www.en.wikipedia.org/wiki/first-to-file-and-first-to-invent
4. www.european-patent-office.org, and www.wikipedia.org/wiki/european-patent-office
۵. دوستی، نصرت‌اله؛ راهنمای ثبت شرکت‌ها و علائم تجاری و اختراعات، نشر حقوقدان، چاپ دوم، ۱۳۷۹.
6. Trilateral Statistical Report 2004, available on www.trilateral.net
7. www.uspto.gov, and www.en.wikipedia.org/wiki/patent-application

گردیده است. این سازمان‌ها به مخترعان این امکان را می‌دهد که ثبت اختراع آنها محدودیت سرزمینی نداشته باشد و در کشورهای دیگر نیز مورد حمایت قرار گیرد. به علاوه عدم مشکلات ناشی از ثبت در هر یک از کشورهای مورد نظر و امکان تکمیل تنها یک اظهارنامه برای حمایت در چندین کشور که منجر به کاهش قابل توجه هزینه ثبت برای مخترع می‌گردد، بیش از پیش کشورها را به ایجاد چنین سازمان‌هایی تشویق نموده است. از جمله این سازمان‌ها، سازمان منطقه‌ای آفریقا^۱ برای حمایت از مالکیت فکری است که ثبت اختراع را به صورت هماهنگ برای کشورهای عضو آفریقایی فراهم می‌نماید. همچنین تأسیس سازمان ثبت اختراع اوراسیا^۲ که از ۹ کشور بلاروس، مولداوی، فدراسیون روسیه و شش جمهوری مجاور آن تشکیل یافته اقدام دیگری در این جهت است. اداره ثبت اختراع اروپا متشکل از کشورهای اروپایی، ادارات سه‌گانه ثبت (شامل ادارات ثبت آمریکا، ژاپن و اتحادیه اروپا) و ادارات سه‌گانه ثبت آسیا (شامل ادارات ثبت کشورهای کره، ژاپن و چین) همگی به دلیل مؤثر و مثبت بودن این گونه سازمان‌ها تشکیل شده‌اند. بجاست که اداره مالکیت صنعتی ایران نیز با پیوستن به یک سازمان منطقه‌ای یا پیشنهاد ایجاد چنین سازمانی به کشورهای همسایه، راه را برای استفاده از مزایای یک سازمان ثبت اختراع منطقه‌ای هموار سازد.

پیوستن به معاهده همکاری ثبت اختراع پی.سی.تی^۳

این موافقتنامه بین‌المللی، ثبت اختراع در هر یک از کشورهای عضو در سراسر جهان را به تقاضای مخترع میسر می‌سازد. بهره‌مندی مخترعان ایرانی از این امر بسیار حائز اهمیت

1. African Regional Intellectual Property Organization (ARIPO)

2. Eurasian Patent Organization (EAPO)

3. Patent Cooperation Treaty (PCT)